

Нечитайло А. Ю., бакалавр, науковий керівник: Євсейцева О. С., к.е.н., доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОЦЕСУ СПІВПРАЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено процеси трансформації співпраці в умовах цифрової економіки України. Особливу увагу приділено ролі діджиталізації та впливу інновацій на конкурентоспроможність бізнесу. Висвітлено проблеми адаптації до нових умов ринку та запропоновано напрями їх вирішення.

Ключові слова: бізнес, співпраця, цифрова трансформація, інновації, діджиталізація.

Nechutailo A. U., scientific supervisor: Yevseitseva O. S.

Kyiv National University of Technologies and Design

TRANSFORMATIONS OF THE COOPERATION PROCESS AND BUSINESS DEVELOPMENT PROSPECTS IN UKRAINE

Abstract. The article explores the transformation of collaboration processes within the digital economy of Ukraine. Special attention is given to the role of digitalization and the impact of innovations on business competitiveness. Challenges of market adaptation are highlighted, and solutions are proposed.

Keywords: business, collaboration, digital transformation, innovations, digitalization.

Вступ. Останніми роками український бізнес зіткнувся з багатьма викликами та кризами. Розвиток бізнесу в великій мірі залежить від того, як він адаптується до умов ринку, потреб споживача, ситуації в країні та світових тенденції. В даний час ситуація на ринку українського бізнесу є унікальною. Одним із ключових факторів, які вирізняють український ринок від європейського є високий рівень цифровізації та діджиталізації, як серед бізнесу так і серед споживачів, які є доволі вибагливим та вимагають ідеального сервісу навіть в військовий час.

При цьому частина підприємців має значні труднощі в області інтеграції та освоєнню цифрових рішень та технології для автоматизації і розвитку бізнесу. Перехід до цифрових моделей співпраці стає вирішальним для конкурентоспроможності українського бізнесу та інтеграції української продукції та послуг на іноземні ринки.

Особливо, в умовах геополітичної нестабільності та економічної кризи бізнес змушений швидко реагувати на зміни, зокрема через втрати доступу до традиційних ринків і необхідність орієнтуватися на внутрішній та альтернативні зовнішні ринки. Це в котре підсилює потребу в нових моделях співпраці, заснованих на цифрових технологіях та інструментах, які можуть забезпечити гнучкість і сталість розвитку українського малого та середнього бізнесу в часи кризи.

Український бізнес стикається з низкою унікальних викликів у процесі побудови співпраці. З початком повномасштабного військового вторгнення, процеси перевірки та переговорів з потенційними партнерами стали значно складнішими, ретельнішими та багатоступеневими. Військова агресія призвела до того, що велика кількість українських підприємств припинила будь-які форми співробітництва з компаніями, які є представниками або мають зв'язки з російським або білоруським бізнесом. Станом на сьогодні, з метою збереження власної репутації та забезпечення прозорості діяльності, українські підприємства активно використовують інноваційні рішення, розроблені волонтерами та фахівцями з різних країн. Зокрема, створено низку спеціалізованих платформ та мобільних додатків, які дозволяють перевіряти компанії на предмет їхньої причетності до співпраці з Російською Федерацією чи Білоруссю. Процес перевірки

включає кілька етапів: аналіз репутації компанії, оцінка прозорості її діяльності (зокрема, відсутність у реєстрах боржників чи судових позовах), а також виявлення будь-яких зв'язків із країною-агресором та її союзниками, але залишається велика кількість тих, хто не знає про ці платформи та додатки.

Дослідники неодноразово наголошують на важливості впровадженню цифрових рішень та технологій як ключового фактору для сучасного бізнесу не лише України, а й всього світу. М. Дубина та О. Козлянченко «Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства» [1] дослідили, що діджиталізація суттєво впливає на підвищення ефективності, а також надають додаткові можливості для створення нових бізнес-моделей. С. Коробка «Діджиталізація підприємницької діяльності» [2] в своїй роботі зазначає, що впровадження нових цифрових технологій дозволяє бізнесу та підприємствам утримувати рівень конкурентоспроможності в умовах постійно зростаючою глобальної конкуренції.

При наявності багатьох досліджень та дискусії, залишається низка нерозкритих питань. Недостатньо уваги приділяється специфіці адаптації бізнесу до умов цифрової економіки, відсутні чіткі рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів у процесі пошуку партнерів та співпраці. Особливо це стосується малого та середнього бізнесу, які мають обмежені фінансові та людські ресурси. Ці фактори суттєво уповільнюють впровадження цифрових рішень в роботі МСБ та змушують підприємців постійно шукати фінансової підтримки.

Постановка завдання. Аналізуючи виклики та загрози з якими стикається український бізнес, метою даного дослідження стало вивчення процесів трансформації співпраці між суб'єктами бізнесу в Україні. Метою дослідження стало вивчення ключових процесів, які визначають ефективність адаптації бізнесу до нових реалій, і розробка рекомендацій та інструментів, здатних підвищити конкурентоспроможність українських підприємств в умовах цифровізації, глобалізації та економічної нестабільності. Особлива увага приділяється малим та середнім підприємствам, які є найбільш вразливими до змін та не мають значних фінансових ресурсів для інвестування в інноваційні технології і водночас мають потенціал для динамічного розвитку за умов успішної адаптації.

Завдання роботи є:

1. Аналіз головних проблем, з якими стикається український бізнес у процесі цифрової трансформації. Це передбачає вивчення чинників, які перешкоджають впровадженню цифрових технологій, таких як фінансова обмеженість, відсутність знань і навичок, а також вплив зовнішніх факторів, таких як економічна криза чи військова агресія.

2. Дослідження нових моделей та форм співпраці та їхньої адаптації до ринку України. Зокрема, це стосується платформи електронної комерції, цифрових екосистем, а також інтеграції хмарних сервісів для управління бізнес-процесами.

3. Формулювання практичних рекомендацій для подолання бар'єрів та підвищення ефективності цифровізації бізнесу. Розробка інструментів, які дозволять підприємствам швидше адаптуватися до нових умов, включаючи освітні програми, фінансові механізми підтримки та інноваційні рішення для побудови стійких бізнес-моделей.

Результати дослідження. Результати дослідження підтверджують, що інноваційні цифрові технології та інструменти стають одним із важливіших факторів, які впливають на розвиток бізнесу. Наприклад, згідно з даними дослідження SION (2022 р.), використання хмарних технологій дозволяє підприємствам зменшити витрати на інфраструктуру та забезпечити гнучкість в автоматизації бізнес-процесів [2].

Важливою перевагою є також налагодження автоматизації комунікацій із партнерами та клієнтами. Використання чат-ботів, CRM-систем, штучного інтелекту, цифрового документообігу та платформ для віддаленої співпраці значно підвищує ефективність взаємодії, що особливо актуально для підприємств, які працюють у віддаленому форматі або мають інтернет-магазин [4].

Діджиталізація є не лише трендом або короткостроковою розвагою, але й необхідністю для ведення сучасного бізнесу. Умови глобалізації та стрімкий розвиток інформаційних технологій створюють нові виклики та можливості. У процесі дослідження було виявлено, що цифрові інструменти, зокрема хмарні технології, штучний інтелект (AI), платформи для аналітики даних, забезпечують бізнесу такі переваги:

1. Використання цифрових платформ дозволяє підприємствам вести чіткий облік даних про виробництво, постачання та фінансові операції, що мінімізує корупційні ризики та дозволяє зберігати прозорість у виконанні бізнес-процесів.

2. Завдяки інструментам для збору та аналізу великих даних, бізнес отримує не лише можливість швидко аналізувати значні обсяги інформації, але й виявляти тенденції вподобань, потреб та проблем клієнтів. Данна аналітика дозволяє забезпечує бізнесу гнучкість в товароутворенні та дозволяють будувати довгострокову ефективну стратегію.

3. Оптимізація фінансових витрати бізнесу. Наприклад, автоматизовані CRM-системи допомагають ефективніше працювати з клієнтами, аналізуючи їх вподобання, бізнес може якісніше розробляти акційні та товарні пропозиції, а автоматизована розсилка та чат-бот суттєво знижують адміністративні витрати та є більш ефективними [3].

Цифрова трансформація бізнесу сприяє формуванню новим моделей співпраці, особливо з іноземними ринками. Одним із прикладів є платформи, на базі, яких різні компанії, можуть об'єднуватись аби виконувати спільні проєкти. На таких платформах компанії можуть обмінюватися даними, координувати дії, ставити завдання та розподіляти ресурси. Наприклад, платформи для управління ланцюгами постачання дозволяють інтегрувати всі етапи виробництва та логістики, забезпечуючи прозорість і оптимізацію витрат [5].

Окрім того, формуються нові форми співпраці через соціальні мережі, платформи для оптимізації роботи команд з різних офісів, платформи e-commerce. Це відкриває доступ до нових ринків, особливо для малого бізнесу, який раніше був обмежений у своїх можливостях через високі витрати на просування. Основні аспекти цього переходу включають:

1. Формування мережевих бізнес-екосистем дозволяє компаніям об'єднувати ресурси для спільного досягнення цілей та реалізації проєктів. Наприклад, українські ІТ-компанії активно створюють партнерські проєкти з міжнародними корпораціями, стартапами, використовуючи спільні платформи для розробки програмного забезпечення.

2. Платформи для спільної роботи. Впровадження таких інструментів, як Slack, Trello, Asana, дозволяє координувати дії великих команд навіть при великих географічних відстанях. Це також стало особливо важливо в умовах пандемії COVID-19, коли робота з дому стала необхідністю.

3. Платформи e-commerce. Для малого та середнього бізнесу платформи e-commerce, такі як Rozetka, Prom.ua або Etsy, стали основним інструментом для реалізації своїх товарів і послуг. Вони дозволяють мінімізувати витрати на маркетинг і логістику, концентруючись на якості продукту [1].

Дана модель співпраці дозволяє українському малому та середньої бізнесу завоювати світовий ринок та знаходити партнерів в Європі, США та Азії, зменшувати витрат на інфраструктуру та спрощувати процеси пошуку партнерів [9].

Впровадження нових моделей співпраці супроводжується низкою викликів:

1. Технологічні бар'єри, багато підприємств не мають доступу до сучасних цифрових технологій через відсутність доступу до них, високої вартості їх впровадження та відсутності відповідних навичок користування в співробітників.

2. Культурні бар'єри. Недостатня готовність персоналу до змін, відсутність відповідних знань та навичок і відсутність цифрової культури в компанії часто стають причиною провалу цифрових інтеграцій.

3. Фінансові обмеження. Малий та середній бізнес має обмежений фінансовий ресурс для інвестицій розвитку та впровадженню цифрових рішень і технологій. Для малого та середнього бізнесу діджиталізація в більшості залишається суттєвою інвестицією і потребує залучення сторонніх коштів.

4. Ризики кібербезпеки. Використання цифрових платформ створює нові загрози для компаній, зокрема можливість витоку даних або атак з боку хакерів. Це особливо актуально в умовах війни, коли бізнес часто стає ціллю кібератак і особисті дані компанії та її клієнтів можуть потрапити до рук зловмисників.

5. Страх відходу від традиційних форм співпраці. Більшість підприємств в Україні, особливо малих, фокусуються виключно на реалізації своїх товарів чи послуг на локальному ринку, прагнучи лише покрити витрати та отримати мінімальний прибуток. Відсутність інвестицій у розвиток та масштабування, а також впровадження інновацій пояснюється страхом зазнати фінансових втрат, збанкрутувати чи не отримати очікуваних результатів [7].

Для того, щоб мінімізувати негативний вплив зазначених факторів на процес впровадження цифровізації в діяльність українських підприємств, необхідно реалізувати системний підхід, що включає кілька ключових напрямків. Перш за все, держава має запровадити спеціальні освітньо-грантові програми, які забезпечать підприємства не лише фінансовими ресурсами, але й нададуть можливість отримати необхідні знання для ефективного використання інноваційних інструментів у бізнес-процесах [6]. Окрім цього, важливим аспектом є підвищення кваліфікації персоналу через організацію коучингових сесій та професійних курсів, спрямованих на подолання психологічних бар'єрів і страхів працівників під час інтеграції цифрових технологій. Важливим компонентом є також залучення додаткових джерел фінансування, таких як гранти або спеціалізовані програми підтримки бізнесу. Посилення кібербезпеки має стати ще одним стратегічним напрямком, використання сучасного програмного забезпечення для захисту даних мінімізує ризики витоку інформації чи кібератак. Нарешті, впровадження передових технологій у ключові бізнес-процеси дозволить значно підвищити конкурентоспроможність українських підприємств та їхню адаптивність до умов глобального ринку [8].

Висновки. Трансформація процесу співпраці в сучасному бізнес-середовищі є не лише значним викликом, але й унікальною можливістю для забезпечення підвищення ефективності, гнучкості та конкурентоспроможності українських підприємств. Діджиталізація відкриває нові горизонти для створення інноваційних моделей та форм співпраці, які сприяють адаптації бізнесу до швидко змінюваних умов ринку та забезпечують інтеграцію в глобальні економічні процеси.

Одним із головних завдань сучасного бізнесу є повноцінна адаптація підприємств, особливо представників малого та середнього бізнесу, до вимог цифрової економіки шляхом впровадження системних платформних рішень, автоматизації ключових бізнес-

процесів, популяризації та активного розвитку цифрової грамотності як серед персоналу, так і серед керівників усіх рівнів. Це забезпечить стійкість і конкурентоспроможність бізнесу в умовах нових викликів та тенденції світового ринку.

Для ефективного подолання численних бар'єрів, що виникають на шляху впровадження цифровізації в бізнес-процеси, необхідною є підтримка з боку держави. Дана підтримка стане стимулом для підприємств до активного впровадження сучасних технологій та цифрових інструментів в свою діяльність.

Інтеграція нових моделей співпраці, які базуються на використанні цифрових платформ, буде сприяти сталому розвитку українського бізнесу, підвищенню його конкурентоспроможності, швидкому реагуванню на ринкові зміни, впровадженню інноваційних тенденцій, розширенню популяризації українських товарів і послуг на міжнародних ринках, а також створенню позитивного іміджу України як привабливого та надійного партнера.

Список використаної літератури

1. Дубина М., Козлянченко О. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 21–32.
2. Коробка С. В. Діджиталізація підприємницької діяльності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2021. Вип. 100. С. 88–96.
3. Терлецька Ю. О., Блауш Л. С., Терентяк Д. П. Формування концепції розвитку підприємства на засадах ситуаційного управління. *Молодий вчений*. 2020. № 1(77). С. 265–269.
4. Цифрова трансформація бізнесу. SION. Patent. Tax. Law. 2022. URL: <https://sion-ip.com/uk/blog/tsyfrova-transformatsiia-biznesu>.
5. Устенко М., Руських А. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності підприємства в реаліях цифрової економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. Вип. 68. С. 181–192.
6. Дослідження стану бізнесу в Україні. Грудень 2023 – січень 2024. Презентація. Київ, 2024. 108 с.
7. Гринько П. Л. Цифрова трансформація бізнесу в умовах розвитку інноваційних процесів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. Вип. 3. С. 53–58.
8. Пугачевська К. Й., Пугачевська К. С. Цифровізація економіки як фактор підвищення конкурентоспроможності країни. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 39–45.